

מסמך 100

מסמך 100

הדת בחוויה האנושית

חווית החיים הדתיים הדינאמיים מתמירה את היחיד הבינוני לכדי אישיות בעלת עוצמה אידיאליסטית. הדת סועדת את התקדמות הכלל באמצעות טיפוח התקדמותו של כל יחיד, והתקדמותו של כל יחיד מועצמת באמצעות התקדמות הכלל.

צמיחה רוחנית מומרצת באופן הדדי באמצעות קרבה אינטימית לאנשים דתיים אחרים. האהבה מספקת את המצע לצמיחה הדתית – גורם משיכה אובייקטיבי במקום הסיפוק הסובייקטיבי – אף-על-פי שממנה נובע הסיפוק הסובייקטיבי העליון. והדת מאצילה את עבודת הפרך הנפוצה בחיי היומיום.

1. צמיחה דתית

בעוד שהדת מובילה לצמיחתן של המשמעויות ולהעצמתן של הערכים, כאשר מרוממים הערכות אישיות לחלוטין לדרגה של מוחלטות, לעולם התוצאה היא רוע. הילד מעריך את ההתנסות בהתאם לשיעור תכולת ההנאה שבה; הבשלות הינה פרופורציונית לשיעור שבו מחליפות משמעויות גבוהות יותר את ההנאה האישית, ואפילו את הנאמנות למושגים הגבוהים ביותר על אודות מצבי חיים מגוונים ומערכות יחסים קוסמיות.

אנשים מסוימים הינם עסוקים מדי מכדי לצמוח, ולפיכך מצויים בסכנה חמורה של קיפאון רוחני. יש לאפשר למשמעויות לצמוח בעידנים שונים, בתרבויות עוקבות ובשלבים שדרכם מתקדמת הציוויליזציה. המעכבים העיקריים של הצמיחה הינם הדעה הקדומה והבורות.

העניקו לכל ילד מתפתח את ההזדמנות להצמיח את ההתנסות הדתית שלו עצמו; אל תכפו עליו את ההתנסות המוכנה מראש של הבוגר. זכרו כי התקדמות מדי שנה במסגרת תכנית חינוך מבוססת אינה מעידה בהכרח על התקדמות אינטלקטואלית, קל וחומר על צמיחה רוחנית. גידול באוצר המילים אינו מעיד על התפתחות האופי. ההתקדמות היא אשר מעידה באמת על הצמיחה, ולא התוצרים גרידא. על צמיחה חינוכית אמיתית מעידים התרחבותם של אידיאלים, הערכה גדולה יותר לערכים, משמעויות חדשות של ערכים ונאמנות מועצמת לאידיאלים עליונים.

ילדים מתרשמים לצמיתות אך ורק מנאמנותם של עמיתיהם הבוגרים; לפקודות אין השפעה לאורך זמן, ואפילו לא לדוגמה. בני-אדם נאמנים הינם בני-אדם צומחים, והצמיחה הינה מציאות מרשימה ומעוררת השראה. חיו היום בנאמנות – צמחו – והמחר כבר ידאג לעצמו. הדרך המהירה ביותר של הראשן להפוך לצפרדע הינה לחיות בנאמנות מדי רגע את חייו כראשן.

המצע ההכרחי לצמיחה דתית מניח מראש חיים מתקדמים של הגשמה עצמית, את התיאום בין הנטיות הטבעיות, את הפעלתה של הסקרנות וההנאה מן ההרפתקה הסבירה, את חווית רגשות שביעות הרצון, את פעולת גירוי הפחד של תשומת הלב והמודעות, את המשיכה לפלאי והמודעות הרגילה של קטנות, ענווה. הצמיחה אף מתבססת על גילוי העצמי שאליו נלווית ביקורת עצמית – מצפון, וזאת משום שלאמיתו של דבר המצפון הינו הביקורת שמבקר אדם את עצמו על-פי ערכיו-הרגליו, על-פי האידיאלים האישיים שלו.

ההתנסות הדתית מושפעת באופן ניכר מן הבריאות הפיזית, מן המזג שנתקבל בירושא ומן הסביבה החברתית. ואולם, התנאים הללו, ברי החלוף, לא יוכלו לעכב את התקדמותה הרוחנית

מסמך 100

הפנימית של נשמה אשר מקדישה עצמה לעשיית רצון האב שבשמיים. בכל בני התמותה הרגילים קיימים דחפים מולדים מסוימים אשר מניעים לעבר צמיחה והגשמה עצמית, ואשר פועלים כל זמן שאינם מעוכבים באופן ספציפי. הדרך הבטוחה לטפח את המתת המובנית הזאת של הפוטנציאל לצמיחה רוחנית, היא להישאר מסורים בלב שלם לערכים עליונים.

את הדת לא ניתן להעניק, לקבל, להשאיל, ללמוד או לאבד. זוהי התנסות אישית אשר גדלה ביחס ישר לחיפוש המתרחב אחר ערכים סופיים. וכך נלווית צמיחה קוסמית לצבירתן של משמעויות, ולרוממות המתרחבת-לעולם של הערכים. ואולם, האצילות עצמה הינה לעולם בבחינת צמיחה בלתי-מודעת.

הרגלי חשיבה ופעולה דתיים תורמים לכלכלה של הצמיחה הרוחנית. אדם יכול לפתח נטייה לעבר תגובה חיובית לגירוי רוחני, מעין רפלקס רוחני מותנה. הרגלים התורמים לצמיחה דתית כוללים טיפוח רגישות לערכים אלוהיים, הכרה בחייו הדתיים של הזולת, מדיטציה אשר הוגה במשמעויות קוסמיות, פתרון בעיות באמצעות סגידה, שיתוף של האדם את אחיו בחייו הרוחניים, הימנעות מאנוכיות, סירוב להסתמך על הרחמים האלוהיים, וחיים כאילו הם נחיים בנוכחות האל. הגורמים לצמיחה הדתית עשויים להיות מכוונים, אך הצמיחה עצמה הינה תמיד בלתי-מודעת.

ואולם, טבעה הבלתי-מודע של הצמיחה הדתית אינו מעיד על כך שזוהי פעילות המתרחשת במחוזותיהם המשוערים התת-מודעים של האינטלקט האנושי; אלא דווקא היא מעידה על פעילויות יצירתיות ברמות העל-מודעות של הדעת בת התמותה. ההתנסות של ההכרה במציאותיותה של הצמיחה הדתית הבלתי-מודעת הינה אחת מן ההוכחות החותכות לקיומו התפקודי של העל-מודע.

2. צמיחה רוחנית

התפתחות רוחנית תלויה, בראש ובראשונה, בשמירה על קשר רוחני חי עם כוחות הרוח האמיתיים, ושנית, בהענקה מתמדת של פירות רוח: תגובת הסעד שבו מעניק האדם לאחיו את מה שקיבל מאלו אשר היטיבו עמו רוחנית. התקדמות רוחנית מתבססת על ההכרה האינטלקטואלית בעוני הרוחני, יחד עם מודעות-עצמית לרעב-למושלמות, התשוקה לדעת את האל ולהידמות לו, וההתכוונות בלב שלם לעשות את רצון האב שבשמיים.

בתחילתה, הצמיחה הרוחנית הינה התעוררות לצרכים, לאחר מכן הבחנה במשמעויות, ואז גילוי ערכים. ההוכחה להתפתחות רוחנית אמיתית כרוכה בהצגתה של אישיות אנושית אשר מונעת על-ידי אהבה, מופעלת על-ידי סעד בלתי-אנוכי ונשלטת על-ידי הסגידה בלב שלם לאידיאלי המושלמות של האלוהיות. וכלל ההתנסות הזו מהווה את מציאותה של הדת, וזאת בניגוד לאמונות תיאולוגיות גרידא.

הדת יכולה להתקדם לאותה רמת ניסיון שבה היא הופכת לטכניקה מוארת ולחכמה של תגובה רוחנית ליקום. דת מהוללת שכזו יכולה לפעול בשלוש רמות של אישיות אנושית: הרמה האינטלקטואלית, הרמה המורונית והרמה הרוחנית; לפעול על הדעת, בתוך הנשמה המתפתחת, ויחד עם הרוח השוכנת.

ובאחת הופכת הרוחניות למחווה המצביע על מידת הקרבה של האדם אל האל ולמידה שבה האדם מועיל לאחיו. הרוחניות מעצימה את היכולת לגלות יופי בדברים, להכיר אמת במשמעויות ולגלות טוב בערכים. ההתפתחות רוחנית נקבעת על-פי היכולות האלה, ועומדת ביחס ישר לשיעור חיסול איכויותיה האנוכיות של האהבה.

מסמך 100

הרוחניות בפועל הינה השיעור שבו הושגה האלוהות, שיעור ההתכוונות למכוון. הישג של סופיות של רוחניות שקול להישג המקסימום של המציאות, המקסימום של היות כמות האל. חיי הנצח הינם החיפוש הבלתי-נגמר אחר ערכים אינסופיים.

על המטרה האנושית של הגשמה עצמית להיות רוחנית, ולא חומרית. המציאויות היחידות אשר שווה לשאוף אליהן הינן אלוהיות, רוחניות ונצחיות. האדם בן התמותה זכאי ליהנות מן המנעמים הפיזיים ומן הסיפוק שבחיבה האנושית; הוא יוצא נשכר מן הנאמנות לחבריו האנושיים ולמוסדות ברי-חלוף; אך אין אלה היסודות הנצחיים שעליהם יש לבנות את האישיות האלמותית אשר חייבת להתעלות מעל המרחב, לכבוש את הזמן ולהשיג את יעד המושלמות האלוהית ואת השירות הסופי.

ישוע הציג את הביטחון העילאי של בן-תמותה יודע-אל באומרו: "עבור המאמין בממלכה, אדם יודע-אל, מה משנה אם כל הדברים הארציים קורסים?" הביטחונות ברי החלוף הינם פגיעים, אך את ביטחונות הרוח לא ניתן להבקיע. כאשר עולים נחשולי המצוקה, האנוכיות, האכזריות, השנאה, הרוע והקנאה האנושיים, ומכים בנשמתו של האדם, אתם יכולים להיות סמוכים ובטוחים כי קיימת מצודה פנימית, עיר החומה של הרוח, אשר אותה לא ניתן לתקוף; או לפחות נכון הדבר לגבי כל אדם אשר הפקיד את נשמתו בידי רוח האל הנצחית השוכנת בו.

לאחר הישג רוחני שכזה – בין אם הושג הודות לצמיחה הדרגתית או עקב משבר ספציפי – משנה האישיות כיוון ומתפתחת אמת מידה חדשה של ערכים. יחידים ילידי-רוח מעין אלה מקבלים מוטיבציה מחודשת בחייהם במידה כזו שמאפשרת להם לעמוד בשלווה בעת שנמחקות שאיפותיהם הכמוסות ביותר ובעת שמתמוטטות תקוותיהם הכנות ביותר; הם יודעים אל נכון כי האסונות הללו אינם אלא תהפוכות הכיוון-מחדש אשר מחסלות את יצירותיו בנות החלוף של האדם, בטרם יוקמו מציאויות נאצלות ועמידות יותר של ברמה חדשה ונשגבת יותר של הישג ביקום.

3. מושגים של ערך עליון

הדת איננה טכניקה להשגת שלווה מנטאלית סטאטית של אושר עילאי; היא הינה דחף לארגונה של הנשמה לשם שירות דינאמי. היא הינה הגיוס הכללי של העצמי לשם השירות הנאמן של אהבת האל והאדם. על-מנת להגיע למטרה העליונה, לפרס הנצח, תשלם הדת כל מחיר שיידרש. בנאמנות הדתית מתקיימת מושלמות מוקדשת אשר הינה נשגבת ביותר. והנאמנויות האלה הינן יעילות מבחינה חברתית ומקדמות מבחינה רוחנית.

עבור האדם הדתי, המילה "אל" הופכת להיות סמל להתקרבות למציאות העליונה ולהכרה בערך אלוהי. האהבות והסלידות של האדם אינן קובעות מה טוב ומה רע; הערכים המוסריים אינם צומחים מתוך מילוי הרצונות או מתוך תסכול רגשי.

כאשר אתם הוגים בערכים, עליכם להבדיל בין מה שהיננו ערך לבין מה שיש בו ערך. עליכם להכיר ביחס שבין פעילויות מהנות לבין שילובן באופן משמעותי והגשמתן המועצמת ברמות התנסות אנושית הולכות ומגביהות בהתמדה.

משמעות הינה דבר שההתנסות מוסיפה לערך; היא הינה המודעות ההערכתית של ערכים. הנאה מבודדת ואנוכית לחלוטין עשויה להצביע על פיחות ווירטואלי במשמעויות, על הנאה חסרת-משמעות הגובלת ברוע יחסי. הערכים הינם התנסויות כאשר המציאויות הינן משמעותיות ומחוברות באופן מנטאלי, כאשר הדעת מכירה במערכות יחסים מעין אלה ומוקירה אותן.

מסמך 100

אף-פעם הערכים אינם יכולים להיות סטאטיים; המציאות מעידה על שינוי, על צמיחה. שינוי ללא צמיחה, התרחבות במשמעות ורוממות הערך, הינו חסר-ערך – הוא הינו בבחינת רוע פוטנציאלי. ככל שמתרחבת איכות ההסתגלות הקוסמית, כך גדל שיעור המשמעות המצוי בהתנסות כלשהי. ערכים אינם אשליות מושגיות; הם הינם אמיתיים, אך תמיד הם תלויים בקיום מערכות היחסים. ערכים הינם לעולם הן ממשיים והן פוטנציאליים – לא מה שהיה, אלא מה שהוא ומה שעתיד להיות.

החיבור בין הממשיים לפוטנציאליים שקול לצמיחה, להבנה ההתנסותית של ערכים. ואולם צמיחה איננה התקדמות גרידא. התקדמות היא תמיד משמעותית, אך ללא צמיחה היא נעדרת ערך באופן יחסי. הערך העליון בחיים האנושיים טמון בצמיחתם של ערכים, בהתקדמות במשמעויות, ובהבנת האופן שבו שתי ההתנסויות האלה מתייחסות קוסמית זו אל זו. והתנסות שכוז שקולה לידיעת האל. אף כי בן-תמותה שכזה אינו על-טבעי, הוא אכן הופך להיות על-אנושי; נשמה אלמותית מתפתחת.

האדם אינו יכול לגרום לצמיחה, אך הוא יכול לספק לה תנאים מתאימים. צמיחה הינה לעולם בלתי-מודעת, בין שהיא פיזית, אינטלקטואלית או רוחנית. וכך צומחת אהבה; לא ניתן ליצור, לייצר או לרכוש אותה; היא חייבת לצמוח. האבולוציה הינה טכניקת צמיחה קוסמית. לא ניתן להבטיח צמיחה חברתית באמצעות חקיקה, ולא ניתן לגרום לצמיחה מוסרית באמצעות מנהל. אדם יכול לייצר מכונה, ואולם, ערכה האמיתי חייב להיגזר מן התרבות האנושית ומהערכה אישית. התרומה היחידה של אדם לצמיחה הינה גיוס כלל כוחות אישיותו – אמונה חיה.

4. בעיות של צמיחה

חיים דתיים הינם חיים מסורים, וחיים מסורים הינם חיים יצירתיים, מקוריים וספונטניים. תובנות דתיות חדשות נובעות מתוך עימותים הגורמים לבחירתם של הרגלי תגובה חדשים וטובים יותר במקומן של תבניות התגובה הישנות והנחותות יותר. משמעויות חדשות נובעות אך ורק מתוך עימות; והעימות נמשך כל עוד קיים הסירוב לאמץ את הערכים הגבוהים יותר המרומזים במשמעויות נעלות יותר.

התסבוכת הדתית הינה בלתי-נמנעת; לא תיתכן צמיחה ללא עימות נפשי וללא סערת נפש רוחנית. ארגונה של אמת-מידה פילוסופית לחיים כוללת מהומה רבתי במחזות הפילוסופיים של הדעת. הנאמנות לכביר, לטוב, לאמיתי ולנאצל איננה ניתנת ללא מאבק. מאמץ נדרש לשם התבהרות הראייה הרוחנית והעצמת התובנה הקוסמית. והאינטלקט האנושי מוחה כנגד הדרישה להיגמל מקיום המתבסס על האנרגיות הבלתי-רוחניות של הקיום בר החלוף. הדעת החייתית העצלה מתקוממת נוכח המאמץ הנדרש להתמודדות עם פתרון בעיות קוסמיות.

ואולם, הבעיה הגדולה מכולן בחיים הדתיים הינה משימת איחוד כוחות הנשמה של האישיות תחת שליטת האהבה. הבריאות, היעילות המנטלית והאושר נובעים מאיחודן של מערכות פיזיות, מערכות של דעת ומערכות רוחניות. האדם מבין הרבה על אודות הבריאות והשפיות, ואולם, הוא אכן למד אך מעט על אודות האושר. האושר הגבוה ביותר קשור בקשר בל-יינתק להתקדמות רוחנית. הצמיחה הרוחנית מניבה אושר מתמשך, שלוה המצויה מעבר לכל הבנה.

בחיים הפיזיים, החושים מעידים על קיומם של דברים; הדעת מגלה את המציאות של המשמעויות; אך ההתנסות הרוחנית מגלה ליחיד את הערכים האמיתיים של החיים. רמות החיים הגבוהות האלה של חיי בן אנוש מושגות באהבה העליונה את האל ובאהבה נטולת האנוכיות את האדם. אם הנכם אוהבים את רעיתכם, וודאי גיליתם את ערכם. ישוע אהב כל-כך את בני אדם, משום שהוא העריך אותם עד מאוד. הדרך הטובה ביותר לגלות את ערכי רעיתכם היא להבין את מניעיהם.

מסמך 100

אם מישו מעצבן אתכם, גורם לכם לחוש תרעומת, עליכם לבקש – מתוך אהדה – להבין את נקודת המבט שלו, את הסיבות שבעטיין הוא נוהג באופן בלתי-נעים שכזה. אם פעם אחת תבינו את שכנכם, אתם תהפכו לסובלניים, וסובלנות זו תצמצם לכדי חברות ותבשיל לכדי אהבה.

שוו בעיני רוחכם את המחזה שבו נראה אחד מאבות אבותיכם בעידן של שוכני המערות – גוש אדם נמוך, מעוות בצורתו, מטונף, חשוף-שיניים, עומד בפיסוק, אלטו מונפת מעלה, עיניו רושפות שנה ומבטו הנחוש מופנה קדימה. מחזה שכזה ממש לא מעיד על כבודו האלוהי של האדם. אך הרשו לנו להרחיב כעת את התמונה. ממול לאדם הזה רוכן נמר בעלי ניבי-חרב, ומאחוריו אישה ושני ילדים. מיד אתם מכירים בכך שתמונה זו מעידה על ראשיתם של דברים רבים טובים ונאצלים במין האנושי, אף שהאדם שבשתי התמונות הוא אותו אדם. אלא שבתמונה השנייה עומדת לרשותכם תמונה רחבה יותר. באמצעותה אתם מבינים את המניע של בן התמונה המתפתח הזה. גישתו הופכת ראוייה לשבח הואיל ואתם מבינים אותו. עד כמה יכולתם להבין טוב יותר את רעיקם, אילו רק יכולתם לתפוש את מניעיהם. אילו יכולתם לדעת את רעיקם, הייתם בסופו של דבר מתאהבים בהם.

אינכם יכולים לאהוב באמת את רעיקם באמצעות כוח הרצון בלבד. האהבה נולדת אך ורק מתוך הבנה מלאה של המניעים והרגשות של שכנכם. אין זה חשוב כל-כך שתאהבו היום את כל בני האדם, כפי שחשוב שתלמדו לאהוב בכל יום אדם אחד נוסף. אילו בכל יום, או בכל שבוע, תגיעו להבנה של רע אחד נוסף, ואם זוהי מלוא יכולתכם, כי אז לבטח אישיותכם עוברת תהליך של חברות והופכת לרוחנית. האהבה מדבקת, וכאשר המסירות האנושית הינה נבונה וחכמה, האהבה מדבקת יותר מן השנאה. אך רק אהבה אמיתית ונטולת אנוכיות אכן הינה מדבקת. אילו כל בן-תמונה יכול היה להפוך למוקד של חיבה דינאמית, היה ווירוס אהבה שפיר זה ממלא את זרם רגשותיה של האנושות במידה כזו שכלל הציוויליזציה הייתה מתמלאת באהבה, וזו הייתה הגשמתה של אחוות האדם.

5. המרה דתית ומיסטיות

העולם מלא נשמות אבודות, אבודות לא במובן התיאולוגי אלא במובן של כיוונויות המשמעות, של השוטטות בבלבול אנה ואנה בנבכי הדוקטרינות והכתות של עידן פילוסופי מתוסכל. מעטים מדי למדו כיצד להתקין פילוסופיה לחיים שתבוא במקומה של הסמכות הדתית. (אין לראות בבזאת סמליה של הדת המחוברת כערוצי צמיחה, אף כי אפיק הנהר אינו הנהר.)

התקדמות הצמיחה הדתית מובילה מקיפאון, דרך עימות, אל עבר תיאום; מחוסר-ביטחון לאמונה נטולת ספקות; מבלבול של מודעות קוסמית אל איחוד האישיות; מן המטרות ברות החלוף אל הנצחיות; מן השעבוד לפחד אל החופש של היות בנים לאל.

ראוי להבהיר כי הצהרת הנאמנות לאידיאלים העליונים – המודעות לאל בנפש, ברגש וברוח – עשויה להיות בבחינת התפתחות טבעית ומדורגת, ושלפעמים היא בבחינת חוויה המתרחשת בצמתים מסוימים, כמו בזמן משבר. השליח פאולוס חווה המרה פתאומית ומדהימה באותו יום רב מאורעות בדרך דמשק. גאוטמה סידהרתא חווה חוויה דומה בלילה שבו ישב לבדו וביקש לחדור את המסתורין של האמת הסופית. רבים אחרים חוו חוויות דומות, ומאמינים אמיתיים רבים התקדמו מבחינה רוחנית ללא המרת פתע.

מרבית מן התופעות המדהימות הנקשרות למה שמכונה המרות דתיות הינן פסיכולוגיות לחלוטין, אך מדי פעם אכן מתרחשות חוויות אשר מקורן גם רוחני. כאשר ההתגייסות המנטאלית הינה מוחלטת בכל רמה של השאיפה הנפשית מעלה כלפי הישג הרוח, כאשר קיימת מושלמות של מניעי האדם כלפי הנאמנות לרעיון האלוהי, או אז מתרחשת לעיתים קרובות אחיזה פתאומית

מסמך 100

כלפי מטה של הרוח השוכנת על-מנת להסתנכרן עם תכליתו הממוקדת והמוקדשת של דעתו העל-מודעת של המאמין האנושי. וחוויות מעין אלה, שבהן מתאחדות תופעות אינטלקטואליות ורוחניות, מהוות את ההמרה אשר כוללת גורמים המצויים מעל ומעבר למעורבות פסיכולוגית גרידא.

ואולם, הרגש לבדו מהווה המרה כוזבת; על האדם להיות הן בעל אמונה והן בעל רגש. ככל שההתגייסות הרגשית הינה חלקית, ובמידה שבה מניע הנאמנות האנושית הינו בלתי-שלם, כך יהא השיעור של חווית ההמרה מציאות ממוזגת של האינטלקט, הרגש והרוח.

אם אדם מוכן להכיר מן הבחינה התיאורטית בקיומו של תת-מודע, כהיפותזת עבודה פרקטית בתוך מה שאחרת הינו חיים אינטלקטואליים אחודים, כי אז, ועל-מנת להיות עקבי, על האדם להניח את קיומו של מחוז דומה ותואם של פעילות אינטלקטואלית עולה, בדמות הרמה העל-מודעת, אזור המגע המיידי עם הרוח השוכנת, הוא מכוון המחשבה. הסכנה הגדולה הטמונה בכל ההשערות האלה על אודות הנפש הינה שהחזיונות, כמו גם החוויות האחרות המכונות מיסטיות, לצד חלומות יוצאי-הדופן, עשויים להיחשב כמסרים אלוהיים לדעת האנושית. בימים עברו, הוויית אלוהיות גילו עצמן לאנשים יודעי-אל מסוימים, לא בשל הטרנס המיסטי שבו הם היו שרויים, או בשל חזיונותיהם המבעיתיים, אלא דווקא למרות כל התופעות האלה.

בניגוד לחיפוש אחר ההמרה, הדרך הטובה יותר לגשת לאזורים המורונטיים שבהם ייתכן מגע עם מכוון המחשבה, עוברת דרך אמונה חיה וסגידה כנה, תפילה נטולת אנוכיות הנעשית בלב שלם. יותר מדי ממה שעולה כזיכרונות מן הרמות הבלתי-מודעות של הדעת האנושית סווג בטעות כהתגלויות אלוהיות וכהכוונה רוחנית.

סכנה גדולה טמונה בתרגול קבע של חלימה דתית בהקיץ; המיסטיות עלולה להפוך לטכניקה של בריחה מן המציאות, אף כי לעיתים היא שימשה לשם התייחדות רוחנית אמיתית. התנתקות משגרת החיים העמוסה למשך פרקי זמן קצרים אינה עשויה להיות מסוכנת מדי, אך בידודה המתמשך של האישיות הינו מצב מאוד בלתי-רצוי. בשום אופן אין לטפח את המצב דמוי-הטרנס של המודעות הדמיונית כהתנסות דתית.

מה שמאפיין את המצב המיסטי הינו פיזור של המודעות, יחד עם איים חיוניים של תשומת-לב ממוקדת אשר פועלים על אינטלקט סביל באופן יחסי. וכל אלו מושכים את המודעות לעבר תת-מודע, ולא לכיוון אזור המגע הרוחני, העל-מודע. מיסטיקנים רבים דחפו את הפירוד המנטאלי שלהם לרמה של מופעים מנטאליים חריגים.

הגישה הבריאה יותר של המדיטציה הרוחנית מצויה בסגידת ההגות ובתפילת הוקרת התודה. אין להתבלבל בין התייחדותו הישירה של האדם עם מכוון המחשבה שלו, כפי שאירעה לישוע בשנות חייו האחרונות בגוף, לבין מה שמכונה חוויות מיסטיות. הגורמים אשר תורמים לתחילת ההתייחדות המיסטית מעידים על הסכנה שבמצבי הנפש הללו. הדברים הבאים מעודדים את המצב המיסטי: תשישות גופנית, צום, פירוד נפשי, חוויות אסתטיות מעמיקות, דחפים מיניים חיוניים, פחד, חרדה, זעם וריקוד פראי. מקורם של רבים מן החומרים העולים כתוצאה מן ההכנות המקדמיות הוא בתת-המודע.

עד כמה שהתנאים עשויים היו להתאים לתופעות מיסטיות, ראוי שיובן בבהירות כי ישוע מנצרת מעולם לא השתמש בשיטות מעין אלה על-מנת להתייחד עם אב פרדיס. ישוע לא סבל מהזיות תת-מודעות, ואף לא מאשליות על-מודעות.

6. סימני היכר של חיים דתיים

מסמך 100

הדתות האבולוציוניות ודתות ההתגלות עשויות להיבדל עד מאוד אלה מאלה בשיטותיהן, ואולם מניעיהן דומים עד מאוד. הדת איננה פונקציה ספציפית של חיים, אלא אופן חיים. דת של אמת הינה התמסרות בלב שלם למציאות כלשהי שאותה מחשיב האדם הדתי כבעלת ערך עליון לעצמו ולאנושות בכללותה. והמאפיינים יוצאי-הדופן של כלל הדתות הינם: נאמנות ללא-תנאי ומסירות בלב שלם לערכים עליונים. ניתן לחזות במסירות דתית זו לערכים עליונים ביחסה של אם לא-דתית לכאורה לילדה, ובנאמנות הלוהטת של אנשים חילוניים למטרה כלשהי שאותה אימצו לעצמם.

הערך העליון שאותו מקבל האדם הדתי עשוי להיות שפל, או אפילו כוזב, ואף-על-פי-כן הוא הינו דתי. דת הינה אמיתית במידה שבה הערך אשר נחשב לעליון הינו אכן מציאות קוסמית בעלת ערך רוחני אמיתי.

סימני ההיכר של התגובה האנושית לדחף הדתי כוללים את איכויות האצילות והגדלות. האדם הדתי הכן מודע להיותו אזרח ביקום, והוא מודע לכך שהוא מקיים קשר עם מקורות עוצמה על-אנושיים. הוא נלהב ומלא אנרגיה מפאת ביטחונו בהשתייכותו לאחוזה העליונה והנאצלת של בני האל. המודעות לערך העצמי הועצמה הודות לגירוי של החיפוש אחר התכליות הגבוהות ביקום – המטרות העליונות.

העצמי נכנע לדחף המסקרן של מוטיבציה חובקת-כל אשר אוכפת משמעת-עצמית מוגברת, מפחיתה עימותים רגשיים והופכת את החיים האנושיים לכאלה שבאמת ראוי לחיותם. ההכרה המורבידית במגבלות האנושיות מתחלפת במודעות הטבעית לחסרונות האנושיים, ונלווים לה נחישות מוסרית ושאיפה רוחנית להשיג את המטרות הגבוהות ביותר ביקום וביקום-העל. ודחף עז זה להישג של אידיאלים על-אנושיים, מתאפיין תמיד בסבלנות, איפוק, עוז-רוח וסובלנות הולכים וגדלים.

ואולם הדת האמיתית הינה אהבה חיה, חיים של שירות. הניתוק של האדם הדתי מהרבה ממה שהינו בר-חלוף וטריוויאלי אף-פעם איננו מוביל לבידוד מן החברה, והוא לא חייב לחסל את חוש ההומור. דת של אמת לא נוטלת דבר מן הקיום האנושי, אלא דווקא מוסיפה משמעות חדשה לכל החיים; היא מחוללת סוגים חדשים של התלהבות, של קנאות ושל אומץ. היא אפילו עשויה ליצור את רוח מסע הצלב, וזו יותר מאשר מסוכנת, אלא אם כן היא נשלטת על-ידי תבונה רוחנית ומסירות נאמנה לחובות חברתיות הנפוצות של הנאמנויות האנושיות.

אחד מסימני ההיכר המדהימים ביותר של חיים דתיים הינו אותה שלוה דינאמית ונשגבת, אותה שלוה אשר מתעלה מעל לכל הבנה אנושית, אותה נינוחות קוסמית המעידה על היעדרם של ספק ושל סערה. רמות כאלה של יציבות רוחנית חסיונות בפני האכזבה. אנשים דתיים שכאלה הינם כמו השליח פאולוס, אשר אמר: "ובטוח אני שלא המנות ולא החיים, לא מלאכים ולא שָׁרָרוֹת, ולא גְבוּרוֹת, לא ההוֹנָה ולא הַעֲתִיד, לא הָרוֹם ולא הָעוֹמֵק, ולא כָּל בְּרִיָּה יוֹכֵלוּ לְהַפְרִידֵנוּ מֵאַהֲבַת הָאֱלֹהִים."

במודעותו של האיש הדתי אשר תפש את המציאות של העליון, ואשר דבק במטרת המרבי, שורר סוג של ביטחון, אשר נלווית לו הכרה של הדר הניצחון.

אפילו הדת האבולוציונית הינה כל אלה בנאמנות ובהדר, וזאת משום שהיא הינה התנסות אמיתית. ואולם דת ההתגלות היא גם מצינת וגם אמיתית. הנאמנויות החדשות של הראייה הרוחנית המועצמת יוצרות רמות חדשות של אהבה ושל מסירות, של שירות ושל אחווה; וכלל האופק החברתי המועצם הזה מחולל מודעות מורחבת באשר לאבהותו של האל ולאחוות האדם.

מסמך 100

ההבדל המאפיין בין דת מתפתחת לדת של התגלות הוא איכות חדשה של חכמה אלוהית, אשר מתווספת לחכמה ההתנסותית האנושית גרידא. ואולם, ההתנסות בתוך הדתות האנושיות ועמן היא אשר מפתחת את היכולת העוקבת לקבל את המתת הנרחבת יותר של החכמה האלוהית ושל התובנה הקוסמית.

7. פסגת החיים הדתיים

אף כי בן התמותה הממוצע באורנטיה אינו יכול לקוות להגיע למושלמות הגבוהה של האופי אשר הגיע אליה ישוע מנצרת בעודו חי בגוף בשר ודם, כל בן אנוש מאמין יכול בהחלט לפתח אישיות חזקה ואחודה לאורך קווי המתאר של אישיותו של ישוע אשר הפכו למושלמים. התכונה הייחודית באישיותו של המאסטר הייתה הסימטריה שלה, האיחוד המעודן והמאוזן שלה, יותר מאשר מושלמותה. ההצגה האפקטיבית ביותר של ישוע כלולה בדוגמא של אותו אחד אשר אמר, בשעה שהצביע על המאסטר העומד בפני מאשימי, "הנה האדם!"

נדיבותו המתמדת של ישוע נגעה ללב אנוש, אך חוזק אופיו הוא אשר הדהים את חסידיו. הוא אכן היה כן; לא דבק בו רבב של צביעות. הוא היה חף מהעמדת פנים; הוא תמיד היה אמיתי באופן כה מרענן. הוא מעולם לא התחזה, ומעולם לא השתמש בתרמית. הוא חי את האמת, ממש באופן שבו הוא לימד אותה. הוא היה האמת. הוא אולץ להטיף לבני דורו על אודות האמת הגואלת, אף כי כנות מעין זו גרמה לפעמים לכאב. הוא היה נאמן ללא סייג לכלל האמת.

אך המאסטר היה כה הגיוני וכה נגיש. הוא היה מעשי עד מאוד בכל הסעד שלו, בעוד שכל תכניותיו התאפיינו בכזה הגיון בריא ומקודש. הוא היה חף כל-כך מכל הנטיות המוזרות, הבלתי-יציבות והחריגות. הוא מעולם לא היה גחמני, מרושע או היסטרי. בכל תורתו ובכל אשר עשה, תמיד שררה הבחנה מעודנת אשר לה נלווה חוש יוצא-דופן להלימות.

בן האדם תמיד היה אישיות נינוחה. אפילו אויביו כיבדו אותו כבוד שלם; הם אפילו התייראו מנוכחותו. ישוע לא פחד. הוא היה טעון בהתלהבות אלוהית, אך מעולם לא הפך לקנאי. הוא היה פעיל רגשית אך מעולם לא קל דעת. הוא היה בעל דמיון, אך תמיד מעשי. הוא ניצב בכנות אל מול המציאויות של החיים, אך מעולם לא היה קהה או משמים. הוא היה אמיץ אך לעולם לא חסר-אחריות; זהיר אך מעולם לא פחדן. הוא היה אוהד אך לא רגשן; ייחודי אך לא מוזר. הוא היה אדוק אך לא מתחסד. והוא היה נינוח כל-כך משום שהיה מאוחד באופן מושלם.

לא ניתן היה להחניק את מקוריותו של ישוע. הוא לא היה כבול על-ידי מסורת או מוגבל על-ידי השעבוד למוסכמות צרות. הוא דיבר בביטחון ללא סייג ולימד מתוך סמכות מוחלטת. ואולם, מקוריותו הנשגבת לא גרמה לו לפספס את פניני האמת המצויים בתורותיהם של קודמיו ובני זמנו. והלימוד המקורי היותר בתורתו היה הדגש אשר נתן לאהבה ולחסד במקומם של הפחד והקורבן.

ראייתו של ישוע הייתה רחבה מאוד. הוא האיץ בחסידיו לבשר את הבשורה לעמים כולם. הוא היה חף מצרות-מוחין. לבו האוהד חבק את כלל האנושות, ואפילו יקום שלם. ותמיד הזמנתו הייתה, "כי הוא אשר חפץ לבוא, מוזמן להגיע."

אמת נאמרה על ישוע, כי "הוא בָּטַח בָּאֱלֹהִים." הוא בטח באב אשר בשמיים באופן נשגב כאדם בין בני-אדם. הוא בטח באביו כשם שילד קטן בוטח באביו הארצי. אמונתו הייתה תמיד מושלמת אך לעולם נטולת יומרה. בלא תלות במידה שבה הטבע עשוי להיראות אכזר, או אדיש לרווחתו של האדם על-פני האדמה, ישוע מעולם לא היסס באמונתו. הוא היה חסין בפני האכזבה ועמיד בפני הרדיפה. הוא לא הושפע ממה שנראה ככישלון.

מסמך 100

הוא אהב את בני האדם כאחיו, ובה בעת הכיר בהבדלים שבין מתנותיהם המולדות ואיכויותיהם הנרכשות. "וַיַּעֲבֹר בְּאֶרֶץ עוֹשֵׂה חֶסֶד."

ישוע היה אדם שמח בצורה יוצאת-דופן, אך לא היה הוא אופטימיסט עיוור ובלתי-הגיוני. הוא תמיד האץ בכל באומרו, "יֵאָמֶץ לְבַבְכֶּם." הוא היה מסוגל לשמור על גישה בטוחה זו בשל אמונתו היציבה באל וביטחונו הבלתי-מעורער באדם. הוא תמיד היה מתחשב בכל באופן נוגע ללב, משום שאהב את בני האדם והאמין בהם. ועדיין, הוא תמיד היה נאמן לאמונתו ונחוש באופן נפלא במסירותו לעשות את רצון האב.

המאסטר היה תמיד נדיב. הוא מעולם לא התעייף מלומר כי "טוב אֲשֶׁר תִּיתֶן מִשְׁתִּיקָה." כה אמר, "חִינָם לְקַחְתֶּם חִינָם תִּתְּנוּ." ועדיין, יחד עם כל הנדיבות השופעת הזו, הוא מעולם לא נהג בבזבזנות או בראוותנות. הוא לימד כי עליכם להאמין על-מנת לקבל גאולה. "כִּי כָל הַדּוֹרֶשׁ יִמָּצָא."

הוא היה ישיר, אך תמיד נדיב. וכה אמר, "נָאֵם לֹא כֵן, הֵייתִי אוֹמֵר לָכֶם." הוא היה כן אך תמיד חברי. הוא דיבר בחופשיות על אהבתו לחוטא ועל שנאתו את החטא. ואולם, בכל יושר הלב המדהים הזה, הוא מעולם לא פסק להיות הוגן.

ישוע היה שמח בהתמדה, אף-על-פי שלעיתים לגם לגימות נדיבות מכוס המרורים של הצער האנושי. הוא עמד ללא-חת אל מול המציאויות של הקיום, אך היה חדור התלהבות באשר לבשורת הממלכה. ואולם הוא שלט בהתלהבות; מעולם לא שלטה היא בו. הוא התמסר ללא סייג ל"עִיסוֹק בְּאֶשֶׁר לְאָבִי." התלהבותו האלוהית הובילה את אחיו הבלתי-רוחניים לחשוב שיצא מדעתו, ואולם היקום אשר צפה במתרחש החשיב אותו כמודל השפיות וכתבנית למסירות העליונה של האדם לאמות המידה הגבוהות של החיים הרוחניים. והתלהבותו המרוסנת הייתה מדבקת; רעיו נאלצו לחלוק עמו את האופטימיות האלוהית שבו.

האדם הגלילי הזה לא היה איש של צער; הוא היה נשמה מלאה שמחה. כה אמר תמיד, "שִׂמְחוּ וְגִילוּ עַד מָאוֹד." אך כאשר החובה דרשה זאת, הוא היה מוכן לצעוד באומץ גם ב"גיא צלמוות." הוא היה שמח, אך יחד עם זה עניו.

רק סבלנותו השתוותה לאומץ שבו. כאשר דחקו בו לפעול בטרם עת, הוא נהג לענות, "עֲתִי עֲדִיין לֹא בָּאָה." הוא מעולם לא מיהר; הנינוחות שלו הייתה מעודנת. אך לעיתים תכופות הוא התמרמר על הרוע, ולא סבל את החטא. לעיתים קרובות הוא התנגד בעוז למה שעלול היה לפגוע ברווחת ילדיו אשר על פני הארץ. ואולם התמרמרותו כלפי החטא מעולם לא הובילה אותו לכעוס על החוטא.

האומץ שלו היה מופלא, אך הוא מעולם לא היה פוֹחוֹ. סיסמתו הייתה "אַל תִּירָאוּ." אומץ לבו היה נשגב, ולעיתים אף הרואי. אך אומץ הלב שלו היה קשור להבחנה ונשלט בידי ההיגיון. היה זה אומץ אשר נולד מאמונה, ולא מן ההתיימרות העיוורת. הוא אכן היה אמיץ אך אף-פעם לא חצוף.

המאסטר היווה תבנית של יראת שמיים. אפילו בצעירותו החלה תפילתו במילים, "אָבִינוּ שְׁבִשְׁמִים, יִתְקַדֵּשׁ שִׁמְךָ." הוא כיבד אפילו את סגידתם הלקויה של רעיו. אך הדבר לא הרתיע אותו מלתקוף את המסורות הדתיות, או את השגיאות אשר נפלו באמונות האנושיות. הוא כיבד את הקדושה האמתית, אך עדיין יכול היה לטעון בצדק כלפי רעיו, באומרו, "מִי בָכֶם עַל עוֹן יוֹכִיחֶנִּי?"

ישוע היה גדול מפני שהיה טוב, ועדיין הוא התרועע עם הזאטוטים. בחייו האישיים היה נדיב וצנוע, ועדיין היה האדם של היקום אשר הפך למושלם. עמיתיו קראו לו מאסטר בלא שנדרשו לעשות כן.

מסמך 100

ישוע היה האישיות האנושית המאוחדת המושלמת. וכיום, כפי שהיה אז בגליל, הוא ממשיך לאחד את ההתנסות האנושית ולתאם את מאמצי בני האדם. הוא מאחד את החיים, מאציל את האופי ומפשט את ההתנסות. הוא חודר לדעת האדם על-מנת לרומם, להתמיר ולשנות אותה. אכן נכון, פשוטו כמשמעו, כי "מי שישוע המשיח בו, בְּרִיָּה חַדְשָׁה הוא; הָרָאשׁוֹנוֹת עֲבְרוּ; הִנֵּה הַכּוֹל נֶעֱשׂוֹ חֲדָשׁוֹת."

[הוצג על-ידי מלכי-צדק של נבאדון.]

טורנטה